

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації**  
**до підготовки дипломної роботи**  
**для студентів спеціальності**  
**292 "Міжнародні економічні відносини"**  
**другого (магістерського) рівня**

**Харків**  
**ХНЕУ ім. С. Кузнеця**  
**2021**

УДК 378.2:339.9(07.034)

М54

**Укладач** І. П. Отенко

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

*Самостійне електронне текстове мережеве видання*

**Методичні** рекомендації до підготовки дипломної роботи М54 для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. П. Отенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 57 с.

Подано методичні рекомендації щодо порядку організації, виконання, правил оформлення та процедур нормоконтролю й захисту дипломної роботи. Наведено орієнтовний перелік тем робіт та анотації щодо змісту основних розділів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини", освітня програма "Міжнародний бізнес" другого (магістерського) рівня.

**УДК 378.2:339.9(07.034)**

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

## Вступ

Кваліфікаційна магістерська робота є складовою державної атестації, підсумковою індивідуальною письмовою (кваліфікаційною) роботою здобувача вищої освіти, яка дає змогу отримати комплексне уявлення про рівень засвоєння теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю 292 "Міжнародні економічні відносини", програма "Міжнародний бізнес".

Випускна робота, яка виконується здобувачем другого (магістерського рівня), є підсумковою кваліфікаційною роботою, що дає змогу виявити рівень засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраним професійним спрямуванням.

Кваліфікаційна магістерська робота виконується здобувачами вищої освіти на основі отриманих теоретичних знань, навичок науково-аналітичного опрацювання проблем із міжнародної економічної діяльності, а також результатів проходження переддипломної практики.

Кваліфікаційна магістерська робота становить самостійно виконане та завершене наукове дослідження, що має практичне значення в галузі міжнародних економічних відносин.

Метою виконання кваліфікаційної магістерської роботи є глибоке осмислення теми; оволодіння методами самостійного дослідження, практичне застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо розв'язання проблем ведення міжнародного бізнесу.

Виконуючи роботу, магістр має показати, як він одержав і обґрунтував наукові та практичні результати, які він отримав навички щодо вибору проблеми, обґрунтування її актуальності, формування мети і завдання дослідження, побудови плану дослідження і структури роботи, роботи з джерелами та статистичною інформацією, як він вміє аналізувати матеріали дослідження, обґрунтовувати рекомендації, узагальнювати роботи, висновки та пропозиції.

Виконана робота повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати викладеним у методичних вказівках вимогам; бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Кваліфікаційна магістерська робота має виконуватися на матеріалах реально функціонуючої організації, що є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності та базою практики здобувача вищої освіти.

У ролі суб'єктів, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, можуть виступати виробничі й комерційні підприємства будь-якого профілю; невиробничі госпрозрахункові підприємства й організації в різноманітних сферах (науці, туризмі, культурі, мистецтві, видавничій, рекламній, інформаційній, концертній, кіно- і відеопрокатній та ін.); спеціалізовані зовнішньоекономічні організації, у тому числі і зарубіжні, банки, митниці, торгово-промислові палати, біржі, страхові товариства, центри аукціонів і тендерних торгів, інвестиційні компанії, спільні підприємства, акціонерні товариства і холдинги за наявності в їх статутних фондах іноземного капіталу; органи державної влади і місцевого самоврядування; органи приватизації; міжнародні фонди сприяння ринковим перетворенням в Україні; адміністративні органи вільних економічних зон, територій пріоритетного розвитку і залучення іноземного капіталу, прикордонного обміну; суспільно-політичні й інші об'єднання в інтересах законодавчої ініціативи удосконалювання зовнішньоекономічного законодавства.

# 1. Порядок виконання та захисту роботи

Підготовка роботи здійснюється протягом останнього семестру навчання. Порядок виконання роботи передбачає певну послідовність етапів, що складають вибір теми дослідження, планування, організацію та види науково-дослідної роботи на кожному етапі підготовки роботи, а також виконання вимог до звітної документації, що відображає проміжні підсумки роботи над кваліфікаційною роботою: підготовка аналітичного огляду, реферату, доповіді, публікації, участь у конференції, розроблення рекомендацій, звіт із практики.

**Першочерговим етапом виконання кваліфікаційної магістерської роботи до початку переддипломної практики є вибір здобувачем вищої освіти теми дипломної роботи, об'єкта дослідження та розроблення розгорнутого плану роботи.** Тематика робіт розроблена за програмою "Міжнародні економічні відносини" кафедрою міжнародного бізнесу та економічного аналізу. Перелік рекомендованих тем робіт наведено в *додатку А*. В *додатку Б* наведено приклад змісту роботи. Здобувач вищої освіти має право запропонувати власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розроблення, попередньо узгодивши її із керівником. Під час вибору теми враховується її актуальність, відповідність спеціалізації, планам кафедри, науковим та практичним інтересам здобувача вищої освіти.

**Після узгодження теми кваліфікаційної магістерської роботи та плану її написання із керівником дипломної роботи, здобувач вищої освіти має написати заяву на ім'я завідувача кафедри із проханням затвердити тему дипломної роботи, керівника, підприємство (організацію) для проходження переддипломної практики та план її написання.** Приклад написання такої заяви наведено в *додатку В*.

Здобувач вищої освіти допускається до виконання кваліфікаційної магістерської роботи та проходження практики тільки після підписання заяви завідувачем кафедри.

Закріплення за здобувачем вищої освіти теми кваліфікаційної магістерської роботи оформлюється наказом ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця за поданням випускової кафедри. Цим же наказом призначається керівник роботи.

Робота виконується під керівництвом викладача кафедри міжнародних економічних відносин, що має вчений ступінь та/або вчене звання.

Науковий керівник бере участь в усіх процедурах: затвердження теми, її коректування, попереднього захисту та захисту. Керівник кваліфікаційної магістерської роботи має:

надати допомогу щодо уточнення теми дипломної роботи та написання її розгорнутого плану, визначення предмета та об'єкта дослідження;

зорієнтувати студента щодо збирання необхідної для досягнення мети дипломної роботи інформації;

надати рекомендації щодо вибору джерел наукової, методичної та спеціальної літератури;

контролювати виконання етапів роботи відповідно до затвердженого кафедрою графіка;

надавати консультації з приводу виконання розділів кваліфікаційної магістерської роботи, її оформлення, підготовки доповіді та презентації.

**Після затвердження теми здобувач вищої освіти отримує завдання** на виконання роботи, що містить: уточнення предмета, мети, завдань та методів дослідження; обговорення з керівником та формулювання попередніх наукових результатів (висновків, теоретичних положень, практичних рекомендацій); складання змісту; розроблення календарного плану роботи.

**Виконання кваліфікаційної магістерської роботи має проходити згідно з графіком**, затвердженим випусковою кафедрою. Після підписання заяви щодо затвердження теми та плану роботи здобувачу вищої освіти видається 2 екземпляри графіка виконання дипломної роботи. Ознайомлення із цим графіком має бути підтверджено підписом здобувача вищої освіти. Один екземпляр графіка залишається у здобувача вищої освіти, другий – у керівника кваліфікаційної магістерської роботи, де він фіксує рівень виконання здобувачем вищої освіти такого графіка та дати проведення консультацій. У відгуку на роботу перед її захистом керівник приділяє увагу регулярності та своєчасності виконання роботи згідно із графіком.

Для забезпечення контролю своєчасного виконання здобувачами вищої освіти роботи передбачається проведення **попереднього розгляду робіт**. Дата попереднього розгляду кваліфікаційної магістерської роботи встановлюється кафедрою. Результати дослідження подаються за визначеною формою (*додаток Г*).

Перед остаточним оформленням чистового варіанта виконаної дипломної роботи здобувач вищої освіти має подати керівникові для пере-

вірки чернетку всіх розділів, враховуючи вступ, висновки та список використаних джерел.

Виправлена згідно із зауваженнями дипломного керівника чернетка **подається на нормоконтроль**, проходження якого означає відповідність оформлення кваліфікаційної магістерської роботи встановленим вимогам та можливість подання роботи до захисту.

**Для проходження нормоконтролю** здобувач вищої освіти має подати:

роботу, оформлену із дотриманням встановлених вимог, непереплетену, підписану керівником;

довідку про практичний інтерес роботи та можливість впровадження результатів дослідження в діяльність підприємства (установи);

рецензію на роботу – з підписом сторонніх наукових працівників, досвідчених висококваліфікованих фахівців та керівників підприємств, організацій, установ із печаткою, що затверджує їхній підпис;

довідку про перевірку дипломної роботи в системі "Антиплагіат";

носій із електронним варіантом дипломної роботи та метаданими.

Викладач, який здійснює нормоконтроль, у разі невідповідності роботи встановленим вимогам повертає її на доопрацювання й усунення недоліків.

**Після проходження нормоконтролю** робота у переплетеному вигляді, підписана керівником, із сукупністю всіх перелічених документів подається завідувачу кафедри. За умови відповідності роботи встановленим вимогам, завідувач кафедри підписує її та допускає до захисту. У протилежному випадку здобувач вищої освіти не допускається до захисту і подальші заходи щодо такої ситуації визначаються на засіданні випускової кафедри.

Для вчасного оформлення всіх необхідних документів та захисту роботи вона має бути закінчена, підписана керівником, перевірена на нормоконтроль та подана на підпис завідувачу кафедри за 10 днів до початку захисту кваліфікаційної магістерської роботи та згідно з затвердженим графіком.

**Захист робіт** проводиться перед екзаменаційною комісією (ЕК), склад якої затверджується ректором університету. На кафедрі розробляється графік захисту, якого здобувачі вищої освіти мають дотримуватися.

Після доповіді здобувача голова та члени ЕК, інші особи, що присутні під час захисту, ставлять запитання, на які він має надати стислі чіткі

та кваліфіковані відповіді. Наступним етапом є ознайомлення присутніх із відгуком керівника та рецензією. Здобувачу надається можливість відповісти на зауваження, зазначені в документах, та виступити із заключним словом.

**Підсумкова оцінка роботи** визначається на основі: ступеня відповідності роботи рівню кваліфікаційних вимог, що висуваються до підготовки магістрів і кваліфікаційної роботи; відповідності теми спеціальності та програмі; якості та самостійності проведеного дослідження; наукової новизни, практичної значущості та достовірності отриманих результатів; відповідності оформлення до встановлених вимог; презентації результатів та їхнього захисту, наявності наукової публікації або участі з доповіддю в науково-практичній конференції; відгуків рецензента та наукового керівника. Рішення про результати захисту роботи ухвалюється більшістю голосів на закритому засіданні членів ЕК.

## **2. Загальне оформлення дипломної роботи та супровідних документів**

Кваліфікаційна магістерська робота містить такі структурні елементи (у порядку їх розташування в роботі): титульний аркуш; завдання на кваліфікаційну роботу; подання; реферат (українською, російською, іноземною мовами); зміст; вступ; основну частину (три розділи); висновки; список використаних джерел; додатки. Зазначені структурні елементи є обов'язковими для роботи.

*Титульний аркуш* є першою сторінкою роботи і слугує джерелом бібліографічної інформації, необхідної для оброблення та пошуку документа. Він містить інформацію про належність роботи до університету, вид роботи, назву теми, керівника та здобувача вищої освіти.

*Завдання на кваліфікаційну роботу* має інформативний характер. У ньому наводиться прізвище, ім'я, по-батькові автора, тема роботи, короткі методичні рекомендації до теми та графік її виконання. Завдання на кваліфікаційну магістерську роботу розміщують безпосередньо після титульного аркуша.

*Подання Голові ЕК* щодо захисту кваліфікаційної магістерської роботи оформлюється відповідно до встановленої форми.



Титульний аркуш (пояснювальна записка), завдання на кваліфікаційну магістерську роботу та подання оформлюються за зразком, наведеним у *додатках Д – Ж*.

*Реферат* призначений для ознайомлення з роботою. Він має бути стислим, інформативним і містити відомості, які дозволяють ухвалити рішення про доцільність захисту роботи.

Реферат має бути розміщений безпосередньо за поданням, починаючи з нової сторінки. Реферат складається українською, російською і іноземною (англійською, німецькою або іншою) мовами і має містити:

відомості про обсяг роботи, кількість сторінок, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків, кількість джерел згідно з переліком посилань;

текст реферату;

перелік ключових слів.

Текст реферату подається у такій послідовності:

мета та завдання;

об'єкт та предмет дослідження;

методи дослідження та програмне забезпечення;

наукова новизна результатів дослідження та їхня апробація;

рекомендації щодо практичного використання результатів роботи.

Реферат належить виконувати обсягом не більш як 500 слів, і, бажано, щоб він уміщувався на одній сторінці формату А4.

Ключові слова, що є визначальними для розкриття суті роботи, розміщують після тексту реферату. Перелік ключових слів містить від 5 до 15 слів (словосполучень), надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через кому.

*Зміст* розташовується після реферату з нової сторінки. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів.

*Довідку* про актуальність роботи та її відповідність даним діяльності підприємства/організації/установи та про можливість впровадження результатів дослідження подано в *додатку И*.

*Рецензія* має містити характеристику таких сторін (*додаток К*):

актуальність теми;

відповідність змісту роботи затвердженій темі та встановленим завданням;

достовірність отриманих результатів, їхньої новизни та практичної значущості;

вміння використовувати науковий інструментарій та методи наукового дослідження;

ступінь обґрунтованості висновків та рекомендацій;

стиль викладення та оформлення роботи;

наявні недоліки та загальний рівень дослідження;

висновок щодо можливості допущення кваліфікаційної магістерської роботи до захисту та її оцінка.

Рецензія подається в одному екземплярі.

На зворотному боці палітурки кваліфікаційної магістерської роботи прикріплюється конверт, у який кладуть рецензію та довідки.

Обов'язково до проходження нормоконтролю пройти перевірку на плагіат. Відповідальний за перевірку робіт за програмою "Антиплагіат" призначається випусковою кафедрою. Відмітка про проходження перевірки на плагіат оформлюється у вигляді окремої довідки. Для перевірки за програмою "Антиплагіат" подається повний текст роботи (без таблиць, рисунків, схем, додатків) на електронному носії.

Метадані кваліфікаційної магістерської роботи містять: заголовок дипломної роботи, прізвища авторів, ключові слова та анотація – українською, російською та англійською мовами. Подаються на електронному носії.

### **3. Наслідування авторських матеріалів у кваліфікаційних роботах різних освітніх ступенів**

Розкриваючи можливість наслідування авторських матеріалів у кваліфікаційних роботах різних освітніх рівнів, слід визначити ряд принципів моментів. Головні з них містяться в рамках вимог підтримки достатнього рівня унікальності тексту кваліфікаційної магістерської роботи, який перевіряється відповідним програмним забезпеченням. Роботи, навіть за умови їх підготовки за однаковою назвою, мають містити повну текстуальну розбіжність.

Можливість допуску до захисту підготовленої кваліфікаційної магістерської роботи визначається, у тому числі, відсутністю запозиченого тексту без відповідних посилань та достатньо високим рівнем унікальності тексту (не нижче 90 %).

## 4. Зміст і структура кваліфікаційної магістерської роботи

За структурою кваліфікаційна магістерська робота є формою організації наукового матеріалу, відображує логіку дослідження, що забезпечує єдність та взаємозв'язок усіх елементів змісту. Структура кваліфікаційної роботи має відповідати критеріям цілісності, системності, зв'язності.

Обов'язковими структурними елементами роботи є вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та додатки. Кількість розділів – 3. Назви розділів та підрозділів кваліфікаційної магістерської роботи не мають співпадати з назвою роботи.

Зміст роботи визначається її темою. Рекомендований обсяг кваліфікаційної магістерської роботи – *4,0 – 4,6 авторських аркушів (до 90 сторінок)*. До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах  $\pm 5\%$ .

Зміст вступу, основної частини та висновків мають точно відповідати темі роботи та повністю її розкривати. Зміст роботи відображує вихідні положення наукового дослідження, вісь його процес проходження та отримані результати. Кваліфікаційна робота не може бути компілятивною та мати реферативний (описовий) характер. Зміст роботи характеризується обов'язковою наявністю дискусійного (полемічного) матеріалу, задовольняти сучасний стан наукового знання та кваліфікаційні вимоги до підготовки магістра.

### 4.1. Вступ

У вступі розкривають сутність та стан досліджуваної проблеми, її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, наводять обґрунтування необхідності проведення дослідження. Викладаючи вступ, треба дотримуватися такої послідовності:

- актуальність теми та необхідність її розроблення;
- аналіз публікацій за обраною темою;
- мета й завдання дослідження;
- об'єкт та предмет дослідження;
- методи дослідження відповідно до визначених завдань;
- інформаційна основа роботи;

інформація про базу переддипломної практики;  
практичне значення одержаних результатів;  
апробація результатів роботи і публікації.

*Актуальність теми* обґрунтовується шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (відповідно до теми випускної роботи). Розкривається відповідність теми проблемам напряму підготовки за спеціальністю і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі економіки та розвитку науки загалом. Висвітлення актуальності не має бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми.

*Аналіз публікацій за обраною темою* – наводяться посилання на вчених (в алфавітному порядку), які займалися дослідженням цієї проблеми та внесли найбільш відчутний вклад в її розробку.

*Мета й завдання дослідження.* Здобувач вищої освіти формулює мету роботи і завдання, які необхідно вирішити. Метою роботи є вирішення поставленої наукової проблеми, отримання нового знання про предмет та об'єкт. Не слід формулювати мету як "дослідження...", "вивчення...", тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Керуючись метою роботи, визначаються *завдання*, зазвичай як перерахування (проаналізувати..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., впровадити..., показати..., знайти..., визначити..., описати..., встановити..., з'ясувати..., надати рекомендації..., встановити взаємозв'язок..., зробити прогноз... тощо). Формулювання завдань необхідно робити якомога більш ретельно, оскільки опис їхнього рішення має відобразити зміст складових частин роботи. Це важливо також і тому, що заголовки розділів і підрозділів досить часто формуються на основі завдань роботи. У подальшому процесі написання висновків доцільно їх будувати з погляду досягнення мети і виконання поставлених завдань.

*Об'єкт та предмет дослідження.* Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обране для вивчення. Об'єктом є міжнародна економічна діяльність організації (галузі, регіону, країни). Предмет міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, яка зазначена на титульному аркуші як її назва.

*Методи дослідження.* Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів. Вказується інформаційне та програмне забезпечення дипломного дослідження.

*Інформаційна основа роботи* – основні закони і нормативні акти, офіційні документи, довідкові, статистичні та бібліографічні видання, тексти, рукописи та звіти з науково-дослідної роботи, що згадуються в роботі (із зазначенням у квадратних дужках номерів джерел за переліком використаної літератури).

*Інформація про базу виробничої практики* – дається стисла інформація про підприємство (установу, організацію), з використанням даних якого виконується робота та на прикладі якого розглядається предмет дослідження: повна назва, форма власності, сфера діяльності, місце в галузі (велике, середнє, мале) тощо.

*Практичне значення одержаних результатів.* Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності або масштабів використання. Коротко характеризуються основні прикладні результати роботи, визначається можлива галузь їх впровадження та їхній вплив на проблему, яка вирішується.

*Апробація результатів роботи і публікації.* За наявності наводиться інформація про участь здобувача у наукових та науково-практичних конференціях, семінарах, на яких оприлюднені результати роботи, а також вказується наявність публікацій основних результатів дослідження у статтях наукових журналів, збірників наукових праць, матеріалів і тез конференцій, семінарів та ін.

## **4.2. Основна частина кваліфікаційної магістерської роботи**

Основна частина роботи складається з трьох логічно завершених розділів, що розбиваються на підрозділи. Кожний з підрозділів присвячений вирішенню одного з завдань, сформульованих у вступі та закінчується висновком, до якого прийшов здобувач у результаті проведеного дослідження. Кожний з розділів є базою для наступного розділу. Назва розділів має відображати їхній основний зміст. Назва розділів не може

повторювати назву роботи. Послідовність теоретичного та емпіричного розділів в основній частині роботи не є регламентованою та визначається типом й логікою дослідження.

**Перший розділ** (до 15 сторінок) є **теоретико-методичним**. У ході роботи над першим розділом здобувач вищої освіти самостійно вивчає літературні джерела, нормативні документи, що дозволяє йому розглянути основні питання досліджуваної проблеми.

У першому розділі роботи має бути викладено сучасний стан питань, що досліджуються, описано та проаналізовано основні підходи до погляду на проблему дослідження, використано рекомендовані методики, положення, інструкції з проблеми тощо. У цьому розділі обґрунтовуються теоретико-методичні положення щодо розроблення об'єкта дослідження на основі огляду літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела, іншої інформації, пов'язаної з темою. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються ступінь вивченості проблеми, досліджується стан розвитку відповідної галузі у світі та Україні.

Загалом перший розділ має містити теоретичне обґрунтування, сутність, значення, класифікаційні характеристики, сучасні тенденції об'єкта дослідження. Теоретичне обґрунтування має визначити роль і місце досліджуваних явищ та процесів у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (організації, установи).

Матеріал першого розділу необхідно викласти в проблемному плані, тобто робота не має зводитися до переписування відомих істин з літератури. Здобувач вищої освіти має обміркувати проблему, проаналізувати та узагальнити її висвітлення в літературі, показати своє відношення до позитивних і негативних сторін питання, водночас слід ілюструвати текст графічними матеріалами, таблицями, графіками, діаграмами тощо.

Розділ має завершуватися висновками, в яких необхідно узагальнити викладені положення з уточненнями (доповненнями), зробленими автором роботи, загострити увагу на теоретичних та практичних питаннях, які будуть вирішуватися в роботі.

У першому розділі має бути не більше чотирьох параграфів.

**Другий розділ** роботи (до 20 сторінок) – **аналітичний** – має містити аналіз стану питань, що розглядаються на конкретному підприємстві (організації), на базі якого виконується робота, і ґрунтуватися на результатах переддипломної практики.

Другий розділ, переважно, складається з трьох або більше параграфів, змістовне наповнення яких можуть становити завдання з проведення аналізу, оцінювання, моделювання, виявлення умов, тенденцій, характеристик, особливостей, факторів бізнес-діяльності, зовнішньоекономічної діяльності, виробництва, організації, підприємства, галузі, корпорації, ринку, регіону, країни.

У другому розділі надається загальна характеристика об'єкта дослідження та специфіки його міжнародної економічної діяльності (міжнародних економічних операцій), а саме організаційні та структурні особливості, стадії розвитку підприємства, основні види експортної (імпортної) продукції підприємства, виробнича та організаційна структура підприємства, конкурентне середовище підприємства.

У другому розділі необхідно проаналізувати стан та перспективи розвитку міжнародної економічної діяльності (міжнародних економічних операцій) на підприємстві: форми ЗЕД / міжнародного економічного співробітництва / міжнародні стратегії підприємства; типові міжнародні контракти підприємства / організацію міжнародних операцій / технологічний та інформаційний розвиток міжнародної діяльності підприємства; географічну та товарну структуру міжнародної діяльності підприємства / міжнародний маркетинг підприємства / соціальну складову міжнародної діяльності підприємства, провести діагностику міжнародної діяльності підприємства / неефективних бізнес-процесів.

У цьому розділі доцільно провести оцінювання ефективності міжнародної діяльності підприємства: оцінити економічні результати експорту та імпорту підприємства, зовнішньоекономічний потенціал підприємства та перспективи його реалізації, бізнес-план розширення міжнародних ринків збуту / залучення іноземного інвестора / відкриття закордонної філії, реінжиніринг бізнес-процесів зовнішньоекономічного підприємства.

У цьому параграфі висвітлюється стан досліджуваної проблеми в організації. Здобувач вищої освіти, використовуючи різноманітні методи аналізу, досліджує сутність, особливості, динаміку та перспективи того економічного явища, яке є об'єктом і предметом дослідження кваліфікаційної магістерської роботи. Відповідно, параграф має містити: опис, характеристику сучасного стану досліджуваного питання на підприємстві, діагностування діяльності підприємства щодо обраного напрямку дослідження.

Логічним завершенням діагностування має бути формулювання напрямів вирішення проблемних питань і узагальнення можливостей досягнення підвищення основних показників зовнішньоекономічної діяльності.

Після кожного параграфу здобувач вищої освіти обов'язково має робити висновки, які дозволяють логічно перейти до викладання наступного параграфу.

Особливе значення у другому розділі кваліфікаційної магістерської роботи має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та оброблення даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

Другий розділ кваліфікаційної магістерської роботи закінчується висновками, які формулюються за результатами проведеного аналізу зовнішньоекономічної діяльності та їхнім зіставленням з теоретичними дослідженнями, які були проведені у першому розділі роботи. Також на підставі проведеного дослідження (перший розділ) і аналізу діяльності підприємства (другий розділ) необхідно обґрунтувати подальше удосконалення або вирішення проблеми, сформульованої в роботі магістра.

**Третій розділ** роботи (до 25 сторінок) – **рекомендаційний** – це пропозиції щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства відповідно до напрямку дослідження. Пропозиції надаються на основі зіставлення того, що є в практиці роботи організації із сформульованим в першому (теоретичному) розділі еталоном (макетом) рішення проблеми, а також висновками, зробленими в другому (аналітичному) розділі щодо стану зовнішньоекономічної діяльності організації, що є підставою для тезисного викладання конкретних пропозицій рішення досліджуваної проблеми в організації.

Кожна пропозиція повинна мати обґрунтування на основі аналізу, проведеного у попередніх розділах, – виявлених відхилень, проблем та недоліків – з розробкою конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Рекомендації мають базуватися на основних теоретичних положеннях, методичних підходах, методичному інструментарії, що викладені у першому розділі, а також висновках здійсненого у другому розділі аналітичного дослідження стану ЗЕД підприємства (організації).

Рекомендаційна частина кваліфікаційної магістерської роботи має містити організаційно-економічні, методичні та прикладні питання забез-



печення вирішення питань, що постають перед підприємством в аспекті досліджуваної проблеми.

За результатами аналізу здобувач має сформулювати обґрунтовані рекомендації щодо вирішуваної проблеми. Запропонований комплекс організаційно-економічних та інформаційно-аналітичних заходів має бути спрямованим на покращення результатів міжнародної діяльності об'єкта дослідження.

Таким чином, рекомендаційна частина має починатися із наведення результатів здійсненого студентом аналізу, що створює підґрунтя для обґрунтованого формування практичних рекомендацій для підприємства.

У рекомендаційній частині мають бути наведені розрахунки, які підтверджували б достовірність та точність зроблених на їхній основі висновків. Інакше кажучи, основний зміст цього розділу має складати організаційно-економічне обґрунтування з використанням формул, розрахунків, схем, графіків тощо. Здобувач має продемонструвати свої знання та вміння не тільки проаналізувати конкретну проблему, але й ретельно розкрити найбільш прийнятні шляхи її вирішення для конкретного об'єкта дослідження. Обов'язковим елементом виконання цього розділу, обґрунтування пропозицій та рекомендацій є застосування сукупності розрахункових та евристичних методів аналізу, сучасний аналітичний інструментарій.

Таким чином, у рекомендаційному розділі мають вирішуватися такі завдання:

визначення основних напрямів розкриття теми аналітичними методами;

розроблення за результатами аналізу обґрунтованих рекомендацій щодо вирішуваної проблеми (організаційного, інформаційного, технічного забезпечення);

розроблення основних напрямів удосконалення міжнародної діяльності;

розроблення рекомендацій щодо впровадження нових методів, технологій, показників аналітичного забезпечення управлінських рішень в аспекті досліджуваної проблеми (теми кваліфікаційної магістерської роботи); економічне обґрунтування доцільності запропонованих заходів.

Закінчується рекомендаційний розділ висновками. Обсяг викладення матеріалу з кожного підрозділу має бути приблизно однаковим.

### **4.3. Висновки**

Висновки і пропозиції містять перелік основних напрямів розвитку об'єкта і предмета дослідження. У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати, отримані протягом написання кожного із розділів кваліфікаційної магістерської роботи, а також визначається їхня практична значущість для підприємств, організацій, установ України. У процесі написання висновків рекомендується дотримуватися послідовності проведеного в роботі дослідження та вирішених завдань, відображених у вступі роботи. У висновках також наводиться визначення позитивних і негативних сторін питань, що розглядаються, можливість практичного використання отриманих результатів.

### **4.4. Список використаних джерел**

До списку використаних джерел треба включати не тільки ті, що цитуються або згадуються в роботі, але і ті, з якими здобувач ознайомився в процесі її підготовки, включаючи літературу зарубіжних авторів (не менше двох джерел). До списку включаються публікації здобувача за темою роботи (статті, тези доповідей на конференціях). Список використаних джерел має становити не менше 70 найменувань.

### **4.5. Додатки**

Додатки розташовують після переліку використаних джерел з нової сторінки. Додатки містять матеріал, що:

є необхідним для повноти роботи, але його включення в основну частину роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про роботу;

доповнює основний текст роботи та має самостійне науково-довідкове значення;

містять матеріал, який через великий обсяг не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи.

У додатки можуть бути включені:

текстові документи та їхні копії, додаткові ілюстрації, графіки, рисунки або таблиці;

матеріали, що через великий обсяг, специфіку викладу або форми представлення не можуть бути внесені в основну частину (наприклад, звітність, інструкції, протоколи, плани);

формули, розрахунки, використані під час розроблення економіко-математичної моделі;

копії публікацій за темою дипломної роботи;

довідки про використання або впровадження результатів магістерської роботи.

## **5. Порядок проходження нормоконтролю**

Повністю готову роботу (у непереpletеному вигляді), комплект документів здобувач подає на нормоконтроль. Графік нормоконтролю і персональний склад контролерів затверджує випускова кафедра.

*Вимоги щодо подання дипломної роботи для проходження нормоконтролю:*

1. Підписи на титульному аркуші не ставляться.

2. Послідовність перших сторінок кваліфікаційної магістерської роботи має бути такою: титульний аркуш, завдання, подання, реферат (українською, російською і другою іноземною мовами), зміст, далі – сама робота. Нумерація сторінок проставляється із другої сторінки вступу.

3. Кваліфікаційна магістерська робота на нормоконтроль подається за наявності на листі "завдання" підписів виконавця, керівника роботи. Підписи виконавця, керівника роботи, контролера ставляться на листі-завданні. Підписи проставляються чорними чорнилами.

4. Документи (довідки з бази практики, рецензія і відгук керівника, довідка про перевірку на плагіат) мають бути покладені в конверт.

5. Електронний варіант кваліфікаційної магістерської роботи на електронному носії (CDR/RW) є обов'язковим. Кваліфікаційна робота в електронному варіанті повинна бути набрана в одному файлі. Назва файлу на електронному носії повинна відповідати прізвищу здобувача. В окремих файлах можуть міститися документи, що додаються до роботи та графічний матеріал.

У додатку Л наведено пам'ятку щодо оформлення кваліфікаційної магістерської роботи.

Контролер із нормоконтролю у присутності здобувача перевіряє відповідність роботи вимогам до змісту й оформлення.

Відмітка про проходження нормоконтролю проставляється на листку-завданні до роботи. Якщо зауваження неістотні, то контролер ставить відмітку відразу, якщо істотні – після їхнього усунення.

Допускається до проходження нормоконтролю нумерувати сторінки в правому верхньому кутку олівцем, зважаючи на можливі зміни тексту роботи. Потім їх можна проставити чорною ручкою. У роботі після її можливого доопрацювання проставляються сторінки і далі вона зшивається у тверду обкладинку.

До подання на підпис завідувачу кафедри для допуску до захисту робота має бути переплетена.

Після підпису завідувача кафедри кваліфікаційної магістерської роботи, ілюстративний матеріал і всі документи подаються секретарю екзаменаційної комісії.

## **6. Підготовка ілюстративного матеріалу до захисту**

Ілюстративний матеріал до захисту кваліфікаційної магістерської роботи готується у вигляді презентації за допомогою редакторів PowerPoint або Microsoft Word у загальній кількості 9 – 11 плакатів.

*Вимоги до презентації:*

титульний аркуш, який має містити тему роботи, прізвище здобувача, прізвище керівника;

другий лист – опис мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження;

наявність загального заголовка плакату, що виконується літерами висотою 25 – 40 мм не більше ніж у два рядки;

таблиці, графіки, діаграми (якщо їх на листі кілька) повинні мати окремі заголовки, які виконуються літерами висотою 15 – 25 мм.

Ілюстративний матеріал готується також у шести екземплярах на аркушах формату А4, підписується виконавцем та керівником роботи (*додаток М*).

Ілюстрації мають, по-перше, відображати основні результати, що досягнуті в роботі, і, по-друге, бути погоджені з матеріалом, що викладається.

Під час використання схем важливо забезпечити їхнє візуальне сприймання членами комісії. Ілюстративний матеріал має містити нуме-

рацію плакатів і мати назви. Недбало оформлені, погано розроблені схеми, наявність помилок у них погіршують враження від захисту та впливають на комісію негативно.

## 7. Захист дипломної роботи

Захист робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, яка створюється та діє у порядку, визначеному спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади України у галузі освіти і науки.

Оцінювання рівня якості підготовки здійснюють члени ЕК на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання.

Об'єктом оцінювання якості підготовки є сукупність знань, набутих вмінь і навичок, сформованої системи професійних компетентностей, відтворених у процесі виконання і захисту роботи.

Оцінювання рівня якості підготовки здійснюється членами ЕК на основі принципів: об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу з урахуванням набутої системи типових універсальних (базових) і спеціальних професійних компетентностей, які відображають результати навчання (компетентності) за складовими, визначеними у стандарті.

У процесі підготовки до захисту кваліфікаційної магістерської роботи здобувач має скласти доповідь і погодити її з керівником роботи.

Час захисту одного здобувача не має перевищувати 20 хвилин. Для доповіді здобувачу надається **5 хвилин**.

*Доповідь* містить зазвичай стислу узагальнену інформацію, що викладена у кваліфікаційній роботі. Протягом доповіді здобувач має посилитися на ілюстративну частину своєї роботи для більш повного розкриття змісту проведеного дослідження та подання отриманих результатів.

Доповідь має містити:

повне найменування теми кваліфікаційної магістерської роботи й обґрунтування її актуальності;

мету і завдання, визначені здобувачем під час розроблення кваліфікаційної магістерської роботи;

результати проведених аналітичних досліджень;  
виявлені напрями і можливості оптимізації предмета дослідження на прикладі бази переддипломної практики;  
висновок про можливість реалізації пропозицій роботи і їхній подальший розвиток.

Перед захистом секретар ЕК оголошує прізвище, ім'я, по батькові здобувача і керівника, а також тему кваліфікаційної магістерської роботи і передає роботу голові комісії.

Після цього слово для доповіді надається здобувачу вищої освіти. Доповідь рекомендується починати словами: "Шановні члени екзаменаційної комісії, шановні присутні! До вашої уваги пропонується кваліфікаційна магістерська робота на тему ...". Доповідь доцільно завершувати фразою: "Доповідь закінчена. Дякую за увагу".

Доповідь доцільно будувати не шляхом викладення змісту роботи за розділами, а розкриваючи логіку отримання найбільш значущих результатів. Здобувачу вищої освіти необхідно врахувати такі поради у ході підготовки тексту своєї доповіді: використовувати прості слова і прості стверджувальні речення; повторювати іменники, уникати займенників; не зловживати цифрами – наводити їх рівно стільки, скільки вимагається для об'єктивного погляду на проблему; записувати цифри, відділяючи кожні три знаки з правого боку крапкою; уникати непотрібних цитат – слід викладати, передусім, власні судження. Якщо захист відбувається через тривалий час після здачі роботи, то перед захистом необхідно ще раз ретельно вивчити всі матеріали, бо деякі положення і логічні міркування можуть виявитися забутими.

На захисті здобувач вищої освіти має показати не тільки знання теми, але і ступінь опанування науковим засобом мислення, логічним і статистичним аналізом проблем, що досліджуються, спроможність до самостійної наукової праці, вміння чітко і ясно викладати свої думки та висновки.

Бажано, щоб доповідь викладалася без безпосереднього читання самого тексту. Промова має бути ясною, граматично точною, впевненою, що зробить її зрозумілою і переконливою.

Виступаючи з доповіддю, слід прагнути до виразності, що залежить від темпу, гучності й інтонації промови. Якщо говорити квапливо, ковтаючи кінцівки слів, або дуже тихо, то якість виступу від цього дуже сильно

знизиться. Спокійна, неспішна манера викладення завжди імponує членам комісії. У ході доповіді необхідно повернутися до комісії обличчям.

Після закінчення доповіді дипломнику ставляться запитання, на які він зобов'язаний дати повні й вичерпні відповіді, демонструючи вміння швидко орієнтуватися в різноманітних питаннях і рівень професійної підготовки, водночас здобувачу дозволяється користуватися самою роботою та ілюстративними матеріалами. Питання можуть бути задані як членами ЕК, так і присутніми на захисті. Відповіді на питання мають бути стислими і складатися, здебільшого, з двох-трьох речень. На питання слід відповідати впевнено і чітко. Слід давати найкоротшу зі всіх можливих відповідей і не повторювати фрагменти доповіді.

Після відповідей на питання голова ЕК інформує, що на роботу надійшла рецензія і зачитує її. Дипломнику надається прикінцеве слово, в якому він відповідає на зауваження рецензента. Після закінчення захисту екзаменаційна комісія на закритому засіданні обговорює результати захисту.

ЕК оцінює роботу за 100-бальною системою згідно з рекомендаціями щодо формування бально-рейтингової оцінки виконання дипломних робіт, проектів) відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" (НБРС) [5]. Орієнтовні критерії оцінювання якості робіт наведено в додатку Н.

ЕК ухвалює рішення про присвоєння здобувачу вищої освіти кваліфікації магістра за спеціальністю "Міжнародні економічні відносини", після чого відбувається оголошення результатів захисту.

У тих випадках, коли захист роботи визнаний незадовільним, ЕК встановлює можливість допуску здобувача до повторного захисту з цією ж роботою з доопрацюванням, або зазначає, що він має написати нову роботу на іншу тему. Для здобувача, що не подав або не захистив дипломну роботу з поважної причини, в терміни, встановлені для роботи ЕК, може бути призначене спеціальне засідання комісії впродовж того періоду, на який затверджено персональний склад ЕК. Захищені роботи й один примірник ілюстративного матеріалу подаються в архів ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

## **8. Правила оформлення кваліфікаційної магістерської роботи**

### **8.1. Загальні вимоги**

Кваліфікаційну магістерську роботу друкують за допомогою комп'ютера з одного боку аркуша паперу формату А4. Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі і дорівнювати 5 знакам (приблизно 1,25 см).

Допускається використання аркушів формату А3 (297 x 420 мм), коли це необхідно.

Шрифт друку має бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. При комп'ютерному наборі тексту слід використовувати шрифт Times New Roman, 14 кегль. Міжрядковий інтервал – множина 1,5. Під час оформлення таблиць та рисунків допускається використання 12 розміру шрифту. Міжрядковий інтервал у таблиці може бути 1,3.

Текст кваліфікаційної магістерської роботи має бути надрукований з обов'язковим дотриманням таких полів (рис. 1): верхнє і нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, ліве – не менше 25 мм.

У процесі виконання робіт необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення по всій роботі. У роботі мають бути чіткі лінії, літери, цифри та інші знаки. Усі лінії, літери, цифри і знаки мають бути однаково чорними по всій роботі.

Окремі слова, формули, знаки, що вписуються у текст, мають бути чорного кольору, щільність вписаного тексту має бути максимально наближеною до щільності основного тексту.

Друкарські помилки допускається виправляти за допомогою коректора і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (не більше двох виправлень на сторінці).

### **8.2. Нумерація**

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, ілюстрацій, таблиць, формул подають арабськими цифрами.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті на відстані 10 мм від верхнього та правого країв аркушу без крапки в кінці.

Нумерувати сторінок починають із другої сторінки вступу, враховуючи попередні сторінки: титульний аркуш, завдання, зміст.



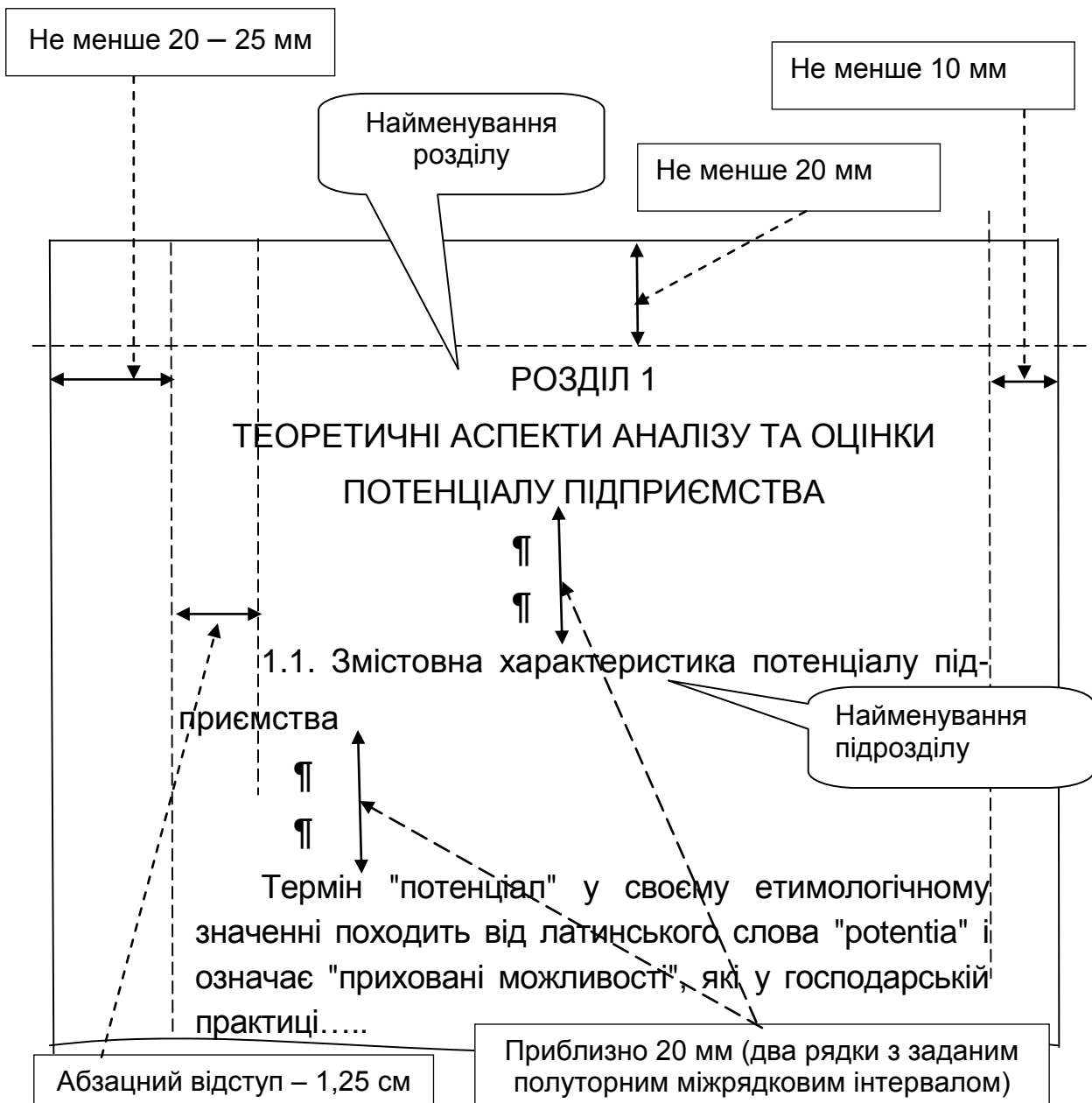


Рис. 1. Наочне наведення вимог щодо оформлення кваліфікаційної магістерської роботи

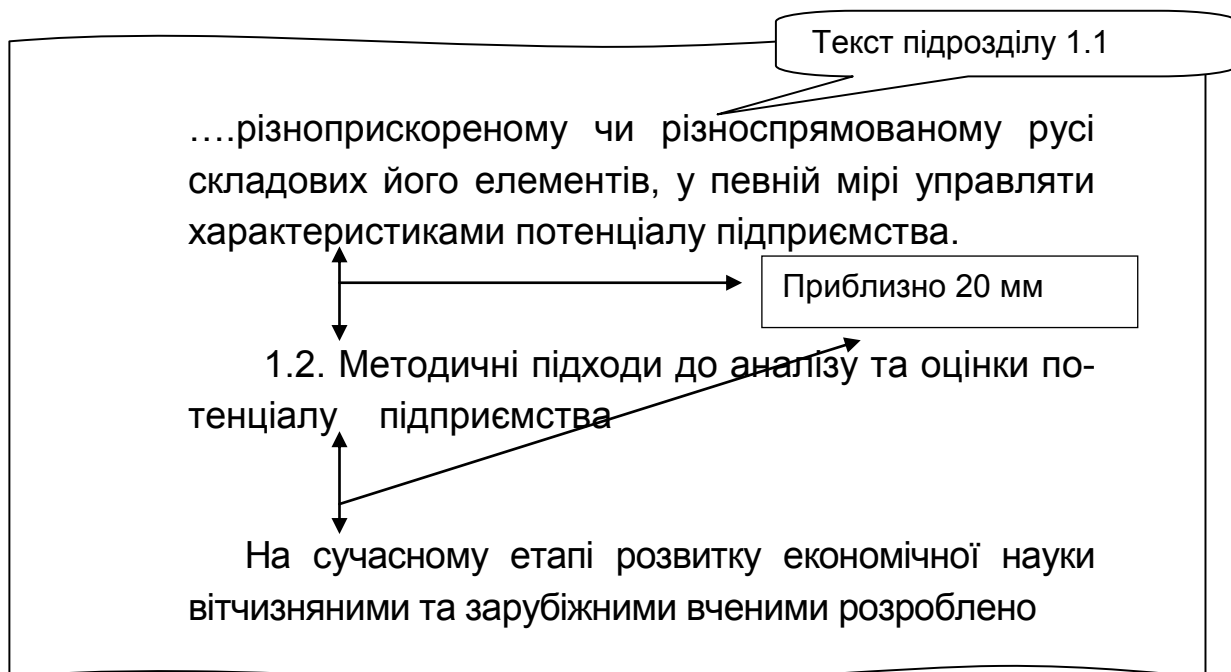
### 8.3. Заголовки

Текст основної частини кваліфікаційної магістерської роботи поділяють на розділи та підрозділи. Кожний розділ починається номером і назвою.

Заголовки структурних частин роботи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами симетрично до тексту. Кожну структурну частину роботи (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) треба починати з нової сторінки.

Заголовки розділів і підрозділів варто починати з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці (рис. 2). Заголовки розділів слід писати великими літерами, підрозділів – друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Відстань між двома заголовками робиться такою, як у тексті. Відстань між заголовком і текстом має бути приблизно 20 мм. Після заголовка підрозділу на сторінці (в кінці сторінки) має бути не менше 3 – 4 рядків.



**Рис. 2. Наочне наведення вимог щодо оформлення підрозділів кваліфікаційної магістерської роботи**

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номеру розділу і порядкового номера підрозділу. Між ними ставлять крапку. В кінці номера має стояти крапка.

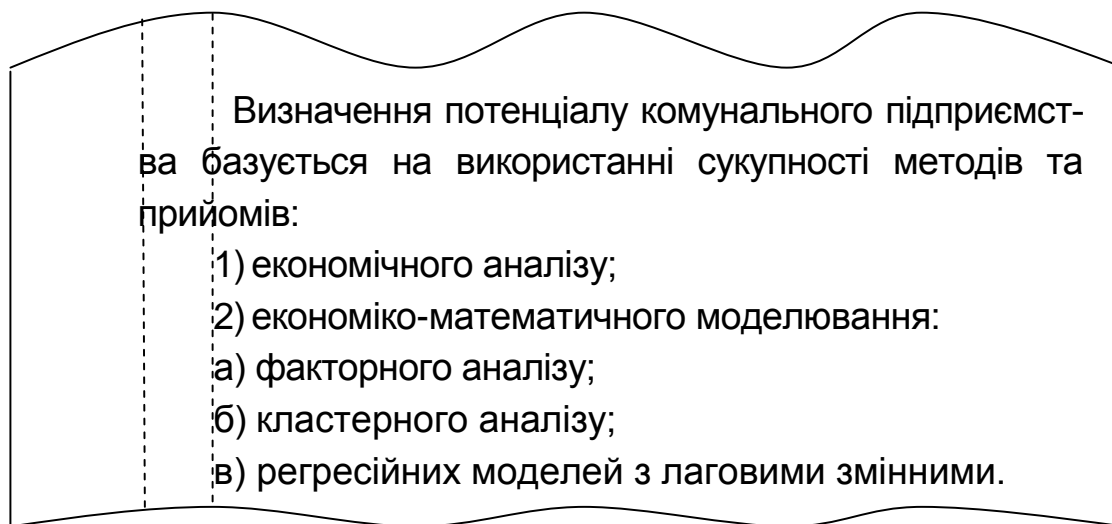
Найменування наступного підрозділу та початок його тексту розташовують на тій же самій сторінці, що і попередній підрозділ.

## **8.4. Перерахування**

За необхідності у тексті можуть наводитися перерахування. Перед перерахуванням ставиться двокрапка. Для першої деталізації перерахування варто використовувати арабські цифри з дужкою. Наприкінці ставиться крапка з комою або двокрапка, якщо є подальша деталізація.

Перед кожною позицією подальшого перерахування варто ставити малу літеру українського або російського алфавіту з дужкою або, не нумеруючи, – з абзацного відступу без геометричних прикрас (другий рівень деталізації). Наприкінці ставиться крапка з комою. Після останнього пункту перерахування ставиться крапка.

Перерахування пишуть малими літерами з абзацного відступу (рис. 3).



**Рис. 3. Наочне наведення оформлення перерахувань в кваліфікаційній магістерській роботі**

## **8.5. Ілюстрації**

Ілюстрації (рисунок, графік, схема) варто розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути дані посилання в роботі. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно давати посилання на джерело, з якого запозичена ілюстрація.

Назви схем, рисунків, графіків розташовують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розташовують роз'яснювальні дані.

Ілюстрації варто нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, що наводяться в додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою. Наприклад: Рис. 2.1. (перший рисунок другого розділу).

Відстань від тексту до ілюстрації та від ілюстрації до тексту – один рядок, якщо ілюстрація вбудовується в структуру тексту, тобто розташована не на окремій сторінці (рис. 4).



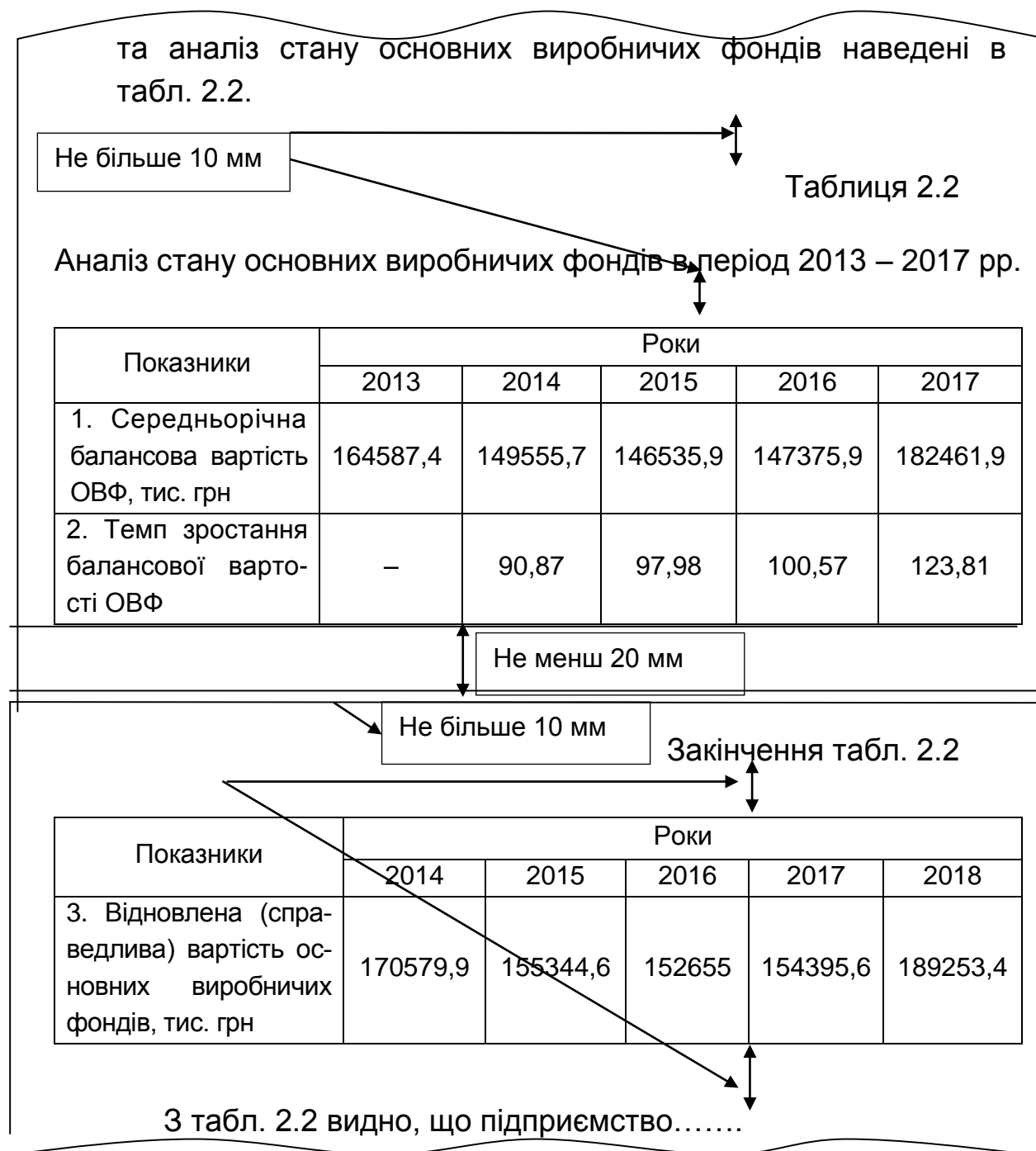
Рис. 4. Наочне наведення оформлення ілюстрацій в кваліфікаційній магістерській роботі

## 8.6. Таблиці

Таблицю варто розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці, якщо таблиця доволі велика для її вбудовування в структуру тексту на тій же самій сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті.

Таблиці нумерують арабськими цифрами послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком розміщують надпис "Таблиця" із зазначенням її номера. Номер таблиці має складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, наприклад: "Таблиця 1.2" (друга таблиця першого розділу). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Заголовки граф мають починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких. У разі переносу частини таблиці на інший аркуш (сторінку) пишуть слова "Закінчення табл." і вказують номер таблиці, наприклад "Закінчення табл. 1.2", а роль шапки таблиці

у цьому випадку відіграє цифровий порядок. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк (рис. 5).



**Рис. 5. Наочне наведення оформлення таблиць в кваліфікаційній магістерській роботі**

Відстань між попереднім та наступним текстом і таблицею має дорівнювати 1 рядку (не більше 10 мм).

## 8.7. Формули та рівняння

Формули і рівняння розташовують у центрі рядка безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються.

Вище та нижче кожної формули або рівняння має бути залишено не менше одного вільного рядка (рис. 6).

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.2) (друга формула третього розділу). Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Перенос формули або рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, причому знак операції на початку наступного рядка повторюють.

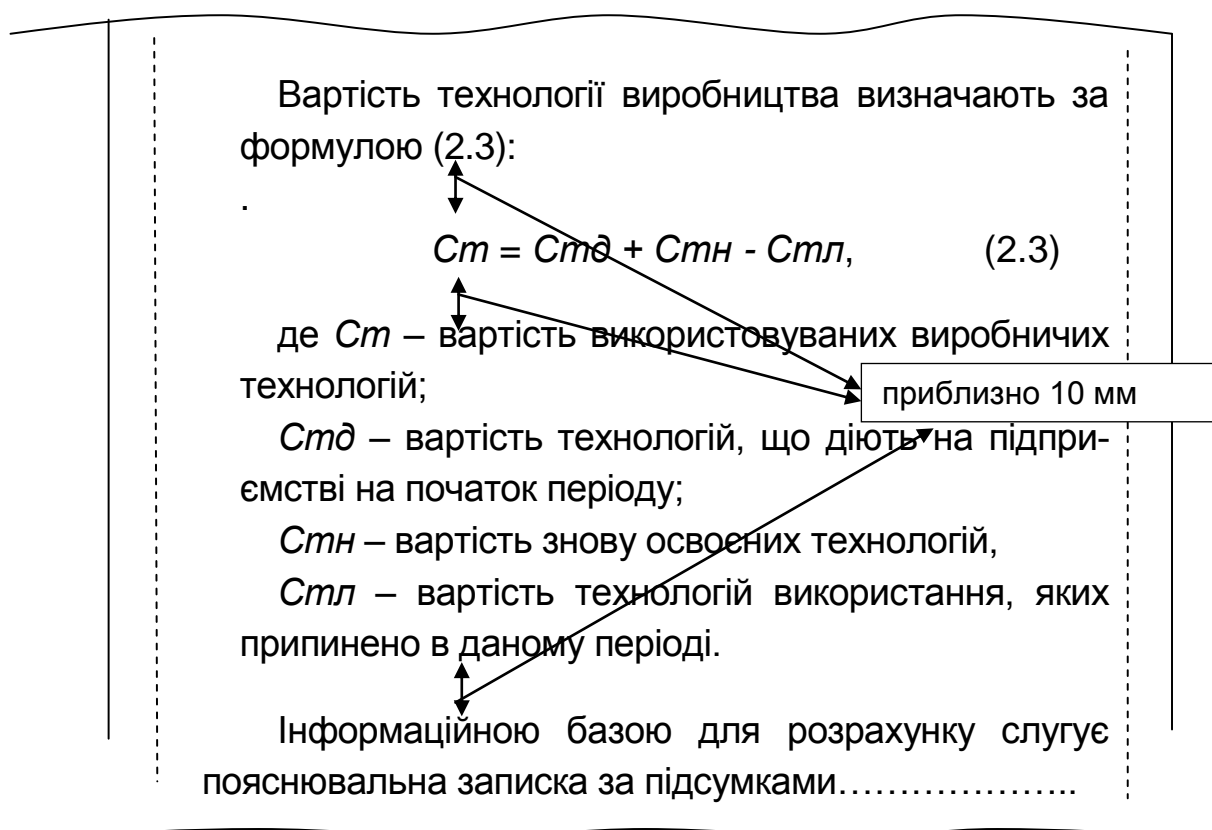


Рис. 6. Наочне наведення оформлення формул та рівнянь у кваліфікаційній магістерській роботі

У разі переносу формули або рівняння на знаку операції множення застосовують знак "=". Якщо в роботі тільки одна формула або рівняння, їх нумерують порядковою нумерацією в межах розділу. Формули, що впливають одна з одної і не розділені текстом, відокремлюють комою.

Відстань від тексту до формули і від формули або/і розшифровки формули до тексту – один рядок (приблизно 10 мм).

## 8.8. Посилання

У процесі написання кваліфікаційної магістерської роботи здобувач вищої освіти має давати посилання на джерела та матеріали, що наводяться в роботі. Посилання дають змогу перевірити достовірність відомостей.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за списком літератури, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, "... у працях [1 – 7] ..." або "... у роботі [5, с. 87] ...", або просто вказати номер джерела біля запозиченого тексту [25].

У разі посилання на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння або додатки зазначають їхні номери. Наприклад:

- "... у розділі 2 ...";
- "... дивися підрозділ 2.4 ...";
- "... відповідно до підрозділу 2.3 ...";
- "... на рис. 1.5 ...";
- "... у табл. 3.2 ...";
- "... згідно з табл. 3.2 ..." або "... виходячи із табл. 3.2 ...";
- "... (див. табл. 3.2) ...";
- "... за формулою (3.5) ...";
- "... у рівняннях (1.9) – (1.12) ...";
- "... у додатку Б ..." або "... (додаток Б)".

## 8.9. Список використаних джерел

У список включають усі літературні джерела, на які були посилання в тексті кваліфікаційної магістерської роботи. Водночас слід дотримуватися такого порядку щодо розташування літературних джерел:

нормативно-правові матеріали, наукова, навчально-методична та спеціальна література (у тому числі газетні та журнальні статті), видана

українською та російською мовами в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;

література, видана іноземними мовами;

інтернет-ресурси за абеткою. Відомості щодо літературних джерел, включених до списку, слід наводити згідно з вимогами державного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Нумерують літературні джерела арабськими цифрами із крапкою згідно з їхнім порядковим номером у переліку.

Рекомендована загальна кількість позицій у списку літератури має бути не менше ніж 70 джерел. Приклад оформлення списку використаних джерел наведено в додатку П.

## 8.10. Додатки

Додатки оформлюють як продовження роботи, у вигляді окремої частини та розміщують у порядку появи посилань на них у тексті.

Додатки повинні мати титульний аркуш, на якому посередині великими літерами слід написати слово "ДОДАТКИ". Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком рядковими літерами з першої великої має бути написане слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, додаток А, додаток Б і т. д.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять означення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; Б.2.1 – підрозділ 1 розділу 2 додатка Б.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є в тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок А.2 – другий рисунок додатка А; таблиця А.1 – перша таблиця додатка А; формула (Б.1) – перша формула додатка Б.



У посиланнях у тексті додатка на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння рекомендується писати: "... на рис. А.1 ...", "... на рис. В.1 ..." – якщо рисунок єдиний у додатку В; "... в таблиці Г.3 ...", або "... в табл. А.3 ..."; "... за формулою (В.1) ...", "... у рівнянні Д.2 ...".

Якщо в роботі як додаток використовується документ, що має самостійне значення й оформлюється згідно з вимогами до документа цього виду, та його копію вміщують у роботі без змін в оригіналі. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово "ДОДАТОК\_\_" і його назву (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша просявляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок кваліфікаційної магістерської роботи (не займаючи власної нумерації).

## 9. Рекомендована література

1. ДСТУ 3008 – 95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 36 с.

2. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання". – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.

3. Ієрархічна система експертизи дисертаційних робіт: економічні спеціальності / авт.-упор. : В. С. Загорський, О. М. Тищенко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 112 с.

4. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / уклад. М. В. Афанасьєв ; [наук. керівн. докт. екон. наук, проф. В. С. Пономаренка]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 244 с.

5. Пономаренко В. С. Тимчасове положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 144 с.

6. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организации научно-исследовательской деятельности : учеб. пособ. / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашкова. – Харьков : ИД "ИНЖЕК", 2008. – 2-е изд., стереотип. – 280 с.

# Додатки

Додаток А

## Рекомендована тематика кваліфікаційних магістерських робіт

Напрями досліджень	Теми кваліфікаційної магістерської роботи (приклад)
1	2
1. Світове господарство, тенденції та закономірності його розвитку	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Проблема присвоєння та розподілу природної ренти у міжнародному бізнесі.</li><li>2. Регіоналізація та глобалізація як тенденції розвитку сучасного світового господарства, що переважають.</li><li>3. GR і нові технології лобізму в міжнародному бізнесі.</li><li>4. Взаємодія монополії та конкуренції в сучасному міжнародному бізнесі.</li><li>5. Територіальний поділ праці як механізм міжнародної спеціалізації країн світу в системі світогосподарських зв'язків (на прикладі конкретних країн).</li><li>6. Кластерні ініціативи як засіб підвищення конкурентоспроможності: світовий досвід та впровадження в Україні</li></ol>
2. Форми та методи міжнародного торговельно-економічного обміну	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Формування і розвиток стратегії зовнішньоекономічних зв'язків країн (на прикладі конкретних країн).</li><li>2. Економічна експансія КНР та її вплив на світогосподарські процеси.</li><li>3. Міжнародні аукціони як форма торговельно-економічних відносин.</li><li>4. Правове забезпечення захисних застережень у зовнішньоекономічній діяльності.</li><li>5. Глобальна та регіональна система регулювання міжнародного бізнесу.</li><li>6. Роль торгово-промислових палат у розвитку міжнародного бізнесу</li></ol>
3. Стан, тенденції та перспективи розвитку світового ринку товарів і послуг	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Світовий ринок мінеральних добрив: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку.</li><li>2. Продукція машинобудування як сегмент світового товарного ринку: тенденції та динаміка.</li><li>3. Реінжиніринг як складова регулювання фінансового ринку: світовий та український досвід.</li><li>4. Світовий досвід використання лізингових послуг у комерційній діяльності та можливості його застосування в Україні.</li><li>5. Виробництво мінеральних добрив в Україні: залежність від імпорту сировини та енергоносіїв, проблеми та перспективи розвитку.</li><li>6. Цукрова промисловість України в умовах її членства у ВТО: проблеми, перспективи.</li><li>7. Світовий АПК: порівняльний аналіз розвитку в аспекті країн різних рівнів соціально-економічного розвитку.</li><li>8. Розвиток електронного бізнесу на світовому ринку.</li></ol>

1	2
	<p>9. Розвиток міжнародної логістики в умовах інформатизації світової економіки.</p> <p>10. Особливості розвитку транспортної інфраструктури в умовах глобалізації.</p> <p>11. Основні тенденції розвитку міжнародного агробізнесу.</p> <p>12. Глобальна транспортна логістика в міжнародному бізнесі.</p> <p>13. Міжнародний туристичний бізнес у системі сучасних світогосподарських зв'язків.</p> <p>14. Розвиток світового ринку паливно-енергетичних (за власним вибором) продуктів.</p> <p>15. Проблеми і перспективи розвитку міжнародної електронної торгівлі</p>
4. Мотивація і форми міжнародного руху капіталу	<p>1. Форми, види та методи міжнародного руху капіталу в умовах глобалізації.</p> <p>2. Мотивація і форми міжнародного руху капіталу (на прикладі конкретних країн)</p>
5. Прямі іноземні інвестиції та міжнародне виробництво	<p>1. Організаційно-економічні умови залучення іноземних інвестицій у вільні економічні зони (на прикладі конкретних країн).</p> <p>2. Іноземні інвестиції в процесі економічної модернізації України.</p> <p>3. Міжнародне інвестування та його вплив на економічний розвиток.</p> <p>4. Вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток країн Латинської Америки.</p> <p>5. Вплив корупції на прямі іноземні інвестиції</p>
6. Міжнародне портфельне інвестування та світовий фондовий ринок	<p>1. Розвиток позабіржового фондового ринку в умовах фінансової глобалізації.</p> <p>2. Індекси світових фондових бірж як показники конкурентної симптоматики світової економіки</p>
7. Світовий фінансовий ринок, тенденції та закономірності розвитку його структури	<p>1. Боротьба з відмиванням брудних грошей як фактор підвищення ефективності міжнародного бізнесу.</p> <p>2. Управління маркетинговою діяльністю в транснаціональних банках (на конкретному прикладі).</p> <p>3. Особливості розвитку міжнародного ринку похідних фінансових інструментів.</p> <p>4. Фінансова інфраструктура міжнародного бізнесу.</p> <p>5. Світовий досвід використання комерційних банків для зростання національної економіки.</p> <p>6. Документарні операції банків як засіб мінімізації ризиків в експортно-імпортних операціях.</p> <p>7. Державний контроль над потоками капіталу та оцінювання його ефективності (на прикладі конкретних країн).</p>

1	2
	<p>8. Глобальна система резервних валют: сучасний стан та протиріччя розвитку.</p> <p>9. Світовий досвід використання фінансових інструментів та можливості його застосування в Україні.</p> <p>10. Трансформація фінансових дисбалансів світової економіки в умовах асиметрії глобального розвитку.</p> <p>11. Специфіка розвитку національних фінансових систем.</p> <p>12. Розроблення і реалізація міжнародних фінансових стратегій ТНК.</p> <p>13. Принципи ісламського банкінгу в соціальній відповідальності банківського бізнесу.</p> <p>14. Оподаткування інтернет-бізнесу (на прикладі країни, компанії).</p> <p>15. Трансфертне ціноутворення в міжнародних компаніях: проблеми оподаткування для приймаючих країн.</p> <p>16. Stake-holder модель у антикризовій політиці міжнародних компаній.</p> <p>17. Аутсорсинг як інструмент сучасного управління фінансовими потоками міжнародних компаній.</p> <p>18. Інструменти та комунікаційні технології в антикризовому управлінні.</p> <p>19. Міжнародні інвестиційні фонди як суб'єкти глобальних фінансових ринків.</p> <p>20. Сучасні тенденції розвитку міжнародного фондового ринку.</p> <p>21. Форвардний контракт у системі інструментів строкового ринку.</p> <p>22. Реальні опціони як інструмент захисту від ризиків у міжнародному бізнесі.</p> <p>23. Сек'юритизація активів як техніка фінансування у міжнародному бізнесі.</p> <p>24. Розвиток венчурного бізнесу в умовах глобальної фінансової кризи.</p> <p>25. Фінансові інструменти в управлінні валютними ризиками.</p> <p>26. Пайові інвестиційні фонди як механізм фінансування у міжнародній бізнесовій практиці.</p> <p>27. Опціони як інструмент захисту від ризиків у міжнародному бізнесі.</p> <p>28. Взаємодія національного та іноземного інвестування в нових ринкових економіках в умовах глобалізації</p>
<p>8. Міжнародна трудова міграція, її наслідки та регулювання.</p> <p>Світовий ринок праці.</p> <p>Управління персоналом міжнародної компанії</p>	<p>1. Міждержавні міграційні зв'язки України: проблеми та тенденції розвитку.</p> <p>2. Міграційна політика країни та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили (на прикладі України, інших країн).</p>

1	2
	<p>3. Вплив глобальних дисбалансів на трансформацію міграційних процесів.</p> <p>4. Сучасні тенденції міждержавних міграційних процесів країн Східної Європи.</p> <p>5. Конкурентоспроможність людського капіталу України в умовах міжнародної трудової міграції.</p> <p>6. Бізнесові виміри міжнародних міграційних процесів.</p> <p>7. Управління персоналом у міжнародному бізнесі в умовах глобалізації світогосподарських зв'язків.</p> <p>8. Світовий досвід використання новітніх технологій на ринку праці.</p> <p>9. Формування креативного ресурсу в міжнародних компаніях.</p> <p>10. Креативна економіка в політиці підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни.</p> <p>11. Політика найму персоналу в компаніях в контексті IV промислової революції</p>
9. Глобальні проблеми та виклики економічного розвитку	<p>1. Економічні кризи та їх прогнозування в сучасних умовах світогосподарських зв'язків.</p> <p>2. Глобальна продовольча проблема: передумови виникнення та перспективи подолання.</p> <p>3. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних конфліктів в умовах світової кризи.</p> <p>4. Глобальна урбанізація та агломераційні процеси світової промисловості.</p> <p>5. Зовнішній борг як глобальна проблема сучасності.</p> <p>6. Офшоризація світової економіки як глобальна проблема</p>
10. Становлення глобальних ринків та механізм їх функціонування	<p>1. Формування та розвиток світових товарних ринків в умовах глобалізації.</p> <p>2. Формування та розвиток міжнародних ринків у сфері послуг.</p> <p>3. Зовнішньоекономічна безпека країн: методи оцінювання та інструменти забезпечення</p>
11. Формування глобальної економічної системи	<p>1. Новий міжнародний економічний порядок: сутність, стан та проблеми розвитку.</p> <p>2. Економічна світосистема: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку</p>
12. Міжнародні організації та глобальна інституалізація	<p>1. Організаційно-економічний механізм регулювання нафтогазового виробництва країнами ОПЕК.</p> <p>2. Організаційний механізм регулювання міжнародної торгівлі СОТ.</p> <p>3. Міжнародний валютний фонд, його призначення, роль у фінансовій підтримці національних економік країн світу</p>

1	2
<p>13. Інтелектуалізація світогосподарського розвитку та міжнародний науково-технологічний обмін</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Українські компанії в глобальній системі науково-технологічного обміну.</li> <li>2. Нанотехнологічні інновації у міжнародному бізнесі.</li> <li>3. Міжнародний трансфер технологій в умовах євроінтеграції України.</li> <li>4. Новітні технології у міжнародному бізнесі.</li> <li>5. Франчайзинг як форма ведення бізнесу: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні.</li> <li>6. Аутсорсинг та офшоринг як складові міжнародного поділу праці: стан, тенденції, перспективи.</li> <li>7. Формування високотехнологічних кластерів в економіці Європи як досвід для України.</li> <li>8. Інновації як засіб економічного розвитку держави та їхній вплив на формування світового господарства (на прикладі України, інших країн).</li> <li>9. Створення національної інноваційної системи України з використанням досвіду інноваційних систем передових країн світу (за вибором студента).</li> <li>10. Науково-технічне співробітництво України з ЄС в умовах реалізації Угоди про асоціацію</li> </ol>
<p>14. Геоекономічна стратегія України та її регіонально-інтеграційні пріоритети</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Регіони України в системі її зовнішньоекономічних відносин: стан, перспективи (на прикладі будь-якого регіону країни).</li> <li>2. Розвиток і диверсифікація форм та напрямів інтеграційних процесів в Європі: досвід для України.</li> <li>3. Міжнародні інтеграційні процеси та їхній вплив на систему МЄВ.</li> <li>4. Стратегії розвитку національних економік в умовах глобалізації (міжкраїновий порівняльний аналіз).</li> <li>5. Економічна модернізація в зарубіжних країнах (на конкретному прикладі).</li> <li>6. Зовнішньоекономічна політика держави в глобальних умовах розвитку.</li> <li>7. Експортна державна політика в умовах глобальної конкуренції.</li> <li>8. Національні політики співпраці з міжнародними організаціями (на конкретних прикладах).</li> <li>9. Глобальні стратегії забезпечення конкурентоспроможності національних економік.</li> <li>10. Управління зовнішньою заборгованістю країн в умовах глобалізації.</li> <li>11. Оптимізація зовнішніх джерел фінансування національного економічного розвитку.</li> <li>12. Формування ефективної зовнішньої боргової стратегії України.</li> <li>13. Регуляторна державна політика на міжнародних товарних ринках.</li> </ol>

1	2
	<p>14. Державна підтримка зовнішньоекономічної діяльності (міжнародний аналіз).</p> <p>15. Ефективність системи державного стимулювання експорту.</p> <p>16. Розвиток міжнародних транзитних послуг в Україні.</p> <p>17. Шляхи активізації міжнародної інвестиційної діяльності України.</p> <p>18. Ефективність іноземної інвестиційної діяльності та макроекономічні заходи її стимулювання в Україні.</p> <p>19. Розвиток валютного ринку України (формування та механізми функціонування).</p> <p>20. Протекціонізм в стратегіях економічного розвитку країн (регіонів) світу</p>
<p>15. Стратегії міжнародної економічної діяльності України, розвиток і диверсифікація її форм</p>	<p>1. Роль банківського кредитування України у міжнародних економічних відносинах: стан та конкурентні переваги.</p> <p>2. Інтеграція української страхової системи до світового ринку страхових послуг.</p> <p>3. Зовнішньоторговельна політика України в умовах її інтеграції до світогосподарських процесів.</p> <p>4. Вплив дипломатії на зовнішньоекономічну діяльність України.</p> <p>5. Імпортозаміщення як механізм підвищення ефективності функціонування національної економіки (на прикладі України, інших країн).</p> <p>6. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС: перспективи створення та оцінювання економічних наслідків.</p> <p>7. Міжнародна спеціалізація економіки України в умовах прискорення світового технічного прогресу.</p> <p>8. Дипломатичний супровід національного бізнесу в Україні.</p> <p>9. Напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України.</p> <p>10. Інвестиційне забезпечення модернізації української промисловості в умовах асоціації з ЄС.</p> <p>11. Особливості розвитку європейського корпоративного бізнесу (на конкретних прикладах).</p> <p>12. Стратегічне управління в умовах глобальної конкуренції.</p> <p>13. Економічна дипломатія як фактор розвитку міжнародного бізнесу.</p> <p>14. Дипломатичне забезпечення інтересів українських компаній на міжнародних ринках</p>
<p>16. Торговельно-економічні відносини України з країнами світу</p>	<p>1. Перспективи поглиблення та розвитку економічних відносин між Україною та Королівством Швеція.</p>

1	2
	<p>2. Торговельно-економічне співробітництво України з країнами Магрибу: сучасний стан, тенденції та перспективи.</p> <p>3. Експортний потенціал України та його реалізація у торговельно-економічних відносинах із Французькою Республікою.</p> <p>4. Зовнішньоторговельні відносини України та КНР у галузі важкої та хімічної промисловості</p>
17. Транскордонне співробітництво	<p>1. Регіональна діагностика соціально-економічного розвитку українсько-російського порубіжжя.</p> <p>2. Конкурентні переваги західних регіонів України в контексті транскордонного співробітництва.</p> <p>3. Європейський досвід функціонування єврорегіонів та його застосування в Україні.</p> <p>4. Транскордонне співробітництво як специфічна сфера міжнародних економічних відносин: порівняльний аналіз європейського та вітчизняного досвіду.</p> <p>5. Єврорегіони як форма та інструмент транскордонного співробітництва.</p> <p>6. Стан та перспективи транскордонного співробітництва України з Республікою Польща</p>
18. Міждержавні відносини	<p>1. Торговельно-економічні відносини України та Республіки Корея.</p> <p>2. Торговельно-економічні відносини України та Республіки Польща.</p> <p>3. Торговельно-економічні відносини України та ОАЕ.</p> <p>4. Торговельно-економічні відносини України та арабських країн Перської затоки.</p> <p>5. Торговельно-економічні відносини України та США.</p> <p>6. Торговельно-економічні відносини України та КНР</p>
19. Стратифікація доходів та якість життя населення світу	<p>1. Стратифікація доходів населення світу: стан, тенденції, проблеми.</p> <p>2. Якість життя населення світу: географічні відмінності, тенденції, проблеми</p>
20. Актуальні проблеми світового господарства та МЕВ	<p>1. Глобальна конкуренція: географічні відмінності у її показниках серед країн світу: стан, тенденції.</p> <p>2. Вплив глобалізації на міжнародні економічні відносини (в контексті проблем, які вона спричиняє).</p> <p>3. Світовий АПК та його роль у вирішенні глобальної продовольчої проблеми.</p> <p>4. Просторова економіка як один із головних напрямів зарубіжної економічної науки.</p> <p>5. Формування світових центрів економічного розвитку: стан та перспективи.</p> <p>6. Офшорні юрисдикції в глобальній економіці.</p> <p>7. Імперативи системної взаємодії у формуванні глобальної економіки</p>



1	2
21. Міжнародний маркетинг компанії	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. План виходу українських закладів вищої освіти на міжнародний ринок освітніх послуг.</li> <li>2. Бренд-менеджмент як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку.</li> <li>3. Розвиток та управління маркетинговими дослідженнями в умовах глобалізації бізнесу.</li> <li>4. Організаційні структури міжнародних компаній та їхня еволюція (на конкретному прикладі).</li> <li>5. Цінова політика фірми на міжнародному ринку.</li> <li>6. Управління асортиментною політикою на закордонних ринках.</li> <li>7. Тенденції розвитку PR-технологій та публіситі в міжнародному бізнесі.</li> <li>8. Маркетингова товарна політика підприємства в умовах глобальних ринків.</li> <li>9. Маркетингові дослідження як основа формування конкурентних переваг підприємств в умовах глобальних ринків.</li> <li>10. Рекламна стратегія як основа маркетингових комунікацій підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу.</li> <li>11. Новітні технології в системі маркетингових комунікацій.</li> <li>12. Управління міжнародним маркетингом в умовах асиметрії розвитку міжнародного бізнесу.</li> <li>13. Маркетингова товарна політика підприємств в умовах асиметрії розвитку міжнародного бізнесу.</li> <li>14. Управління потенціалом міжнародної конкурентоспроможності компанії.</li> <li>15. Управління міжнародним маркетингом освітніх послуг.</li> <li>16. Формування конкурентної стратегії закладів вищої освіти на міжнародному ринку освітніх послуг.</li> <li>17. Розроблення комплексу інтегрованих маркетингових комунікацій фірми в міжнародному бізнесі.</li> <li>18. Удосконалення міжнародних порівняльних досліджень конкурентоспроможності в умовах глобалізації.</li> <li>19. Управління міжкультурними маркетинговими комунікаціями фірми</li> </ol>
22. Організаційні та управлінські засади міжнародного бізнесу	<p>Формування корпоративної соціальної відповідальності у міжнародному бізнесі в умовах геоекономічних викликів.</p> <p>Корпоративна соціальна відповідальність як складова стало-го розвитку міжнародного бізнесу.</p> <p>Особливості корпоративної культури компаній Східної Азії (на прикладі Японії, Китаю та Південної Кореї).</p> <p>Кроскультурний менеджмент міжнародних корпорацій.</p> <p>Стратегічні альянси у міжнародному бізнесі.</p> <p>Основні загрози зовнішньоекономічній безпеці України</p>

1	2
	<p>Інформаційні фактори розвитку міжнародного бізнесу.  Механізм злиття та поглинання в умовах фінансової нестабільності.  Світовий досвід корпоративного управління процесів злиття і поглинання.  Ефективність застосування стратегічного менеджменту в міжнародному бізнесі.  Цикли розвитку компанії та їхнє використання в стратегічному управлінні.  Реінжиніринг як інструмент підвищення ефективності бізнес-процесів.  Управління ланцюгами доданої вартості транснаціональної корпорації.  Асиметрія інформації у міжнародному бізнесі.  Інформаційні технології в управлінні організаційними змінами.  Управління міжнародним бізнесом в умовах глобалізації.  Сучасні організаційні форми та моделі міжнародного бізнесу .  Податкове навантаження та напрями його оптимізації в міжнародному бізнесі.  Моделювання та оптимізація податкової політики в міжнародному бізнесі.  Міжнародне оподаткування та його вплив на прийняття фінансових рішень</p>
23. Міжнародні відносини Харківського регіону	<p>Розвиток міжнародної співпраці в галузі економіки (торгівлі, туризму) міста Харкова.  Реалізація стратегії міста Харкова з питань європейської інтеграції.  Встановлення партнерських зв'язків з містами зарубіжних країн.  Активізація міжнародної інформаційної (економічної, культурної) співпраці міста Харкова.  Просування на зовнішній ринок продукції суб'єктів господарювання міста Харкова.  Формування позитивного міжнародного іміджу міста Харкова.  Покращення кредитного рейтингу міста Харкова шляхом проведення іміджевих проєктів міжнародного рівня.  Розвиток інфраструктурних проєктів міста Харкова за підтримки міжнародних агентств.  Міжнародна інвестиційна діяльність та іміджеві проєкти міста Харкова</p>

*Тема може бути запропонована студентом за погодженням з науковим керівником.*

## План та анотація кваліфікаційної магістерської роботи (приклад)

### Тема: Стратегічний менеджмент міжнародної компанії

#### ЗМІСТ

##### ВСТУП

##### РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МІЖНАРОДНОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Особливості стратегічного менеджменту в міжнародних компаніях

1.2. Досвід використання багатонаціональних та глобальних стратегій відомими компаніями світу

1.3. Міжнародні стратегії сучасних українських компаній

Висновки за розділом 1

##### РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БІЗНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КОМПАНІЇ ТА ЇЇ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

2.1. Загальна характеристика підприємства / установи / міжнародної компанії та специфіки його (її) міжнародної економічної діяльності / міжнародних економічних операцій

2.2. Аналіз стану та перспектив міжнародної економічної діяльності / зовнішньоекономічної діяльності / міжнародних економічних операцій на підприємстві / в міжнародній компанії

2.3. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / міжнародної компанії

2.4. Особливості стратегічного менеджменту міжнародної компанії

Висновки за розділом 2

##### РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ КОМПАНІЇ

3.1. Формування стратегії міжнародної компанії

3.2. Механізм стратегічного управління міжнародної компанії

3.3. Економічна ефективність впровадження стратегії міжнародної компанії

Висновки за розділом 3

##### ВИСНОВКИ

##### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

##### ДОДАТКИ

**Заява на затвердження теми кваліфікаційної магістерської роботи**

Завідувачу кафедри  
міжнародного бізнесу та  
економічного аналізу  
проф. Отенко І. П.  
студента (ки) 2 року навчання  
групи \_\_\_\_\_  
спеціальності  
292 "Міжнародні економічні  
відносини"  
(ПІБ повністю)

**Заява**

Прошу затвердити тему кваліфікаційної магістерської роботи освітнього рівня "магістр": " \_\_\_\_\_".

Керівником кваліфікаційної магістерської роботи прошу призначити канд. екон. наук, доцента \_\_\_\_\_.

10.09.2020 р.

*Підпис студента*

Узгоджено:

Керівник роботи:                      *підпис*                      доц. \_\_\_\_\_

Завідувач кафедри:                      *підпис*                      проф. Отенко І. П.

До заяви додаються:

1. Розгорнутий план (за підписом виконавця та керівника роботи)
2. Графік виконання та захисту роботи (за підписом виконавця)

### **Структура ілюстративного матеріалу для попереднього розгляду результатів кваліфікаційної магістерської роботи**

Для попереднього розгляду та контролю стану виконання роботи студент готує такі матеріали:

1. Титульний аркуш кваліфікаційної магістерської роботи (за підписом студента та керівника), 1 с.
2. Реферат (містить стислий опис фактично виконаної роботи), 1 с.
3. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи (із обов'язковим зазначенням обсягів виконаної роботи за розділами та підрозділами, кількості відведених сторінок), 1 с.
4. Вступ, 2 с.
5. Кваліфікаційна магістерська робота у фактично виконаному обсязі (чернетка) в окремій папці.

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЖУРНАЛІСТИКИ  
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

## **Пояснювальна записка**

до дипломної роботи

МАГІСТР

(освітній ступінь)

на тему: " \_\_\_\_\_ "

Виконав: студент 2 року навчання  
групи 8.01.292.19.1,  
спеціальності 292

"Міжнародні економічні відносини"  
освітньо-професійної програми  
"Міжнародний бізнес"

ПІБ студента

Керівник: к.е.н., доц. ПІБ керівника

Рецензент: директор назва підприємства  
(посада), ПІБ рецензента

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Факультет міжнародних відносин і журналістики  
Кафедра міжнародних економічних відносин

Освітній ступінь "магістр"  
Спеціальність 292 "Міжнародні економічні відносини"

ЗАТВЕРДЖУЮ  
Завідувач кафедри  
міжнародних економічних  
відносин  
д. е. н, проф. Отенко І. П.

\_\_\_\_\_ " " вересня 2020 р.

**З А В Д А Н Н Я  
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

\_\_\_\_\_ (прізвище, ім'я, по батькові)

**1. Тема роботи** " \_\_\_\_\_ "

**Керівник роботи** ПІБ керівника повністю, к. е. н., доцент, \_\_\_\_\_  
затверджені наказом ректора від " \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 2020 року № \_\_\_\_\_

**2. Строк подання студентом роботи** "21" листопада 2020 року

**3. Вихідні дані до роботи** статистична звітність підприємства, нормативно-правові та законодавчі акти України, періодичні видання, науково-методичні розробки вітчизняних та зарубіжних авторів

**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки**

РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ.

1.1. Назва параграфу 1.2. Назва параграфу 1.3. Назва параграфу

РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ 2.1. Назва параграфу 2.2. Назва параграфу

2.3. Назва параграфу 2.4. Назва параграфу РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОЗДІЛУ

3.1. Назва параграфу 3.2. Назва параграфу 3.3. Назва параграфу

**5. Перелік графічного матеріалу**

Плакат 1. Мета, об'єкт та предмет дослідження. Плакат 2. Назва. Плакат 3. Назва. Плакат 4. Назва. Плакат 5. Назва. Плакат 6. Назва. Плакат 7. Назва. Плакат 8. Назва. Плакат 9. Назва.

**6. Дата видачі завдання**

\_\_\_\_\_ вересня 2020 р.

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ п/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення плану дипломної роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою	02.09.2020 – 08.09.2020	
2	Написання теоретико-методичної частини дипломної роботи	9.09.2020 – 30.09.2020	
3	Написання аналітичної частини дипломної роботи	01.10.2020 – 20.10.2020	
4	Написання рекомендаційної частини дипломної роботи	21.10.2020 – 08.11.2020	
5	Перевірка чернетки дипломної роботи та внесення змін до неї керівником	09.11.2020 – 16.11.2020	
6	Перевірка якості дипломної у системі "Антиплагіат"	17.11.2020 – 21.11.2020	
7	Оформлення дипломної роботи	17.11.2020 – 21.11.2020	
8	Нормоконтроль	23.11.2020 – 26.11.2020	
9	Подання Голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи	27.11.2020 – 30.11.2020	

Студент \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (прізвище та ініціали)



ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**ПОДАННЯ  
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ  
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється студент(ка) \_\_\_\_\_ до захисту дипломної роботи за спеціальністю 292 "Міжнародні економічні відносини" на тему: \_\_\_\_\_  
Дипломна робота і рецензія додаються.

Декан факультету \_\_\_\_\_ Птащенко О. В.  
(підпис)

**Довідка про успішність**

Студент(ка) \_\_\_\_\_ за період навчання на факультеті  
(прізвище, ім'я, по батькові)

міжнародних відносин і журналістики з 20\_\_ року до 20\_\_ року повністю виконав(ла)  
навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно \_\_ %, добре \_\_ %, задовільно \_\_ %;  
шкалою ECTS: A \_\_ %; B \_\_ %; C \_\_ %; D \_\_ %; E \_\_ %.

Фахівець деканату \_\_\_\_\_  
(підпис) (прізвище та ініціали)

**Висновок керівника дипломної роботи**

Студент(ка) \_\_\_\_\_ виконав(ла) дипломну роботу в повному обсязі відповідно до  
виданого завдання та у задані строки згідно з календарним планом. Зміст роботи, загалом  
відповідає обраній темі. Стил ь та мова викладання дипломної роботи зрозумілі.  
У процесі написання було використано ПЕОТ та ІКТ. За результатами дослідження  
було опубліковано наукову статтю у фаховому збірнику наукових праць. Дипломна  
робота рекомендується до захисту в ЕК.

Керівник роботи \_\_\_\_\_  
(підпис) (прізвище та ініціали)  
" \_\_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

**Висновок кафедри про дипломну роботу**

Дипломна робота розглянута. Студент(ка) \_\_\_\_\_ допускається до захисту даної  
роботи в Екзаменаційній комісії. Протокол \_\_ від \_\_ 2020 р.

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин,  
д. е. н., професор \_\_\_\_\_ Отенко І. П.  
(підпис)

" \_\_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

**Зразок довідок про актуальність теми дослідження та використання результатів у діяльності підприємства**

Штамп підприємства з зазначенням  
номера довідки та дати її видачі

**ДОВІДКА**

Видана студенту(ці) 2 року навчання групи \_\_\_\_\_ спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" факультету консалтингу та міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця, \_\_\_\_\_, у тому, що виконана кваліфікаційна магістерська робота на тему: " \_\_\_\_\_ " має практичний інтерес та її результати можуть бути використані у діяльності \_\_\_\_\_.

Заступник генерального директора

М. П.

(ПІБ)

**РЕЦЕНЗІЯ**  
**на кваліфікаційну магістерську роботу**

студента(ки) ХНЕУ ім. С. Кузнеця \_\_\_\_\_  
(прізвище, ініціали)

\_\_\_\_\_  
(назва теми)

1. Актуальність теми

2. Новизна

3. Якість проведеного аналізу проблеми

4. Практична цінність висновків і рекомендацій

5. Наявність недоліків

6. Загальний висновок і оцінка дипломної роботи

Рецензент \_\_\_\_\_  
(посада)

\_\_\_\_\_  
(підпис)

(ініціали, прізвище)

\_\_\_\_\_  
(місце роботи)

Печатка

" \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_

### Пам'ятка щодо оформлення кваліфікаційної магістерської роботи

Оформлення роботи	Брошування в тверду обкладинку
Обсяг роботи	85 – 90 (без урахування додатків)
Приблизна структура роботи, %	Титульний аркуш, завдання на дипломну роботу, подання, реферати, зміст – 8 с. Вступ – 2 с. Розділ 1 – до 15 с. + висновки до розділу Розділ 2 – до 20 с. + висновки до розділу Розділ 3 – до 25 с. + висновки до розділу Висновки – 3 с.
Список використаних джерел	Не менше 70 найменувань
Шрифт	Times New Roman
Розмір шрифту	14
Інтервал	1,5
Абзац	1,25 см
Поля на сторінці	Верхнє – не менше 20 мм. Нижнє – не менше 20 мм. Ліве – не менше 25 мм. Праве – не менше 10 мм
Розташування нумерації	Правий верхній кут
Комплект роботи	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Титульний аркуш.</li> <li>2. Завдання на дипломну роботу.</li> <li>3. Подання.</li> <li>4. Реферат (українською, російською та другою іноземною мовами).</li> <li>5. Зміст.</li> <li>6. Вступ.</li> <li>7. Основна частина.</li> <li>8. Висновки.</li> <li>9. Список використаних джерел.</li> <li>10. Додатки.</li> <li>11. Довідка про впровадження результатів досліджень.</li> <li>12. Копії публікацій (статей або тез доповідей).</li> <li>13. Рецензія, довідка про практичний інтерес роботи, довідка про перевірку на антиплагіат <i>(надаються окремо і в дипломній роботі не брошуруються)</i></li> </ol>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Факультет міжнародних відносин і журналістики  
Кафедра міжнародних економічних відносин

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ  
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА  
на тему:**

" \_\_\_\_\_ "

**Керівник роботи**

канд. екон. наук, доц.

\_\_\_\_\_

**Виконавець**

студент (ка) 2 року навчання

групи \_\_\_\_\_

спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини"

факультету "Міжнародні відносини і журналістика" \_\_\_\_\_

Харків, 2020

## Критерії оцінювання якості кваліфікаційних магістерських робіт

Критерії	Предмет експертної оцінки	Максимальна кількість балів
Актуальність та новизна теми дослідження	Новизна постановки проблеми	2
	Наявність замовлень від підприємства	2
	Вміння правильно поставити проблему та обґрунтувати її значущість для обраного об'єкта дослідження	5
	Постановка завдань дослідження	2
	Відповідність теми проблемам напряму підготовки за спеціальністю. Відповідність плану (змісту) роботи її темі	2
	<b>Разом за критерієм</b>	<b>13</b>
Ступінь науковості	Широта вивчення результатів попередніх досліджень поданої проблеми; повнота охоплення нормативних актів, методик наукових поглядів	5
	Оригінальність теоретичного дослідження	7
	Наявність елементів наукової новизни та ступінь їхнього розроблення. Наукова дискусія з формування власного погляду	15
	Логічність побудови роботи та обґрунтованість сформульованих теоретичних висновків	3
	<b>Разом за критерієм</b>	<b>30</b>
Інформаційно-методичне та програмне забезпечення	Використання адекватних теми дослідження джерел отримання необхідної інформації та її оброблення	3
	Використання інформації про діяльність підприємств-конкурентів, статистичних матеріалів іноземних країн	5
	Застосування сучасних методів дослідження та обґрунтування позиції щодо їхнього обрання	3
	Вдосконалення існуючих методик та методів економічних досліджень і, можливо, розроблення нових	5
	Самостійне розроблення програми для оброблення економічної інформації	3
	<b>Разом за критерієм</b>	<b>19</b>
Практична значущість, апробація результатів дослідження	Розрахунки економічного ефекту від впровадження пропозицій	6
	Рівень реальності та аргументованість розробок і пропозицій. Можливість їхнього використання	7
	Зв'язок із науковими дослідженнями кафедри, закладу вищої освіти	3
	Апробація і впровадження результатів дослідження (наявність довідки про провадження)	7
	Наявність публікацій за результатами дослідження	8
	Участь у наукових конференціях	7
	<b>Разом за критерієм</b>	<b>40</b>
Усього		<b>100</b>

**Приклад оформлення списку використаних джерел**

1. Адизес И. Управление жизненным циклом корпорации / И. Адизес. – Санкт-Петербург : Питер, 2009. – 384 с.
2. Болмэн Ли Дж. Рефрейминг организаций. Артистизм, выбор и лидерство = Reframing Organizations / Ли Дж. Болмэн, Терренс Е. Дил ; [пер. с англ. И. Трифонова]. – Санкт-Петербург : Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2005. – 492 с.
3. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
4. Грант Р. М. Современный стратегический анализ / Р. М. Грант; пер. с англ. под ред. В. Н. Фунтова. – 5-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2008. – 560 с.
5. Куркін М. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємства [Текст] : навч. посіб. / М. В. Куркін, В. Д. Понікаров, Д. В. Назаренко ; Харківський національний економічний університет. – Харків : ІНЖЕК, 2010. – 297 с.
6. Отенко І. П. Розвиток компетенцій підприємства на основі стратегічних знань [Текст] : монографія / І. П. Отенко, О. С. Преображенська. – Харків : ІНЖЕК, 2012. – 264 с.
7. Пономаренко В. С. Стратегічне управління організаційними перетвореннями на промислових підприємствах : наукове видання / В. С. Пономаренко, А. М. Золотарьов, О. М. Ястремська та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора В. С. Пономаренка, докт. екон. наук, доцента О. М. Ястремської. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2005. – 452 с.
8. Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу контролю і аудиту монографія / під заг. ред. д.е.н., проф. А. А. Пилипенко та к. е. н., проф. Г. Ф. Азаренкова. – Харків : ФОП Александрова К. М.; ВД "ІНЖЕК", 2012. – 640 с.
9. Barney J. Firm Resources and Sustained Competitive Advantage / J. Barney // Journal of Management. 1991. – Vol. 17. – P. 99–120.
10. Richardson G. The Organisation of Industry / G. Richardson // Economic Journal. – 1972. – Vol. 82. – P. 883–896.
11. Офіційний сайт Головного управління статистики в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/stat/stat\\_inf](http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/stat/stat_inf).

## Зміст

Вступ.....	3
1. Порядок виконання та захисту роботи.....	5
2. Загальне оформлення дипломної роботи та супровідних документів .....	8
3. Наслідування авторських матеріалів у кваліфікаційних роботах різних освітніх ступенів .....	10
4. Зміст і структура кваліфікаційної магістерської роботи .....	11
4.1. Вступ .....	11
4.2. Основна частина кваліфікаційної магістерської роботи.....	13
4.3. Висновки .....	18
4.4. Список використаних джерел .....	18
4.5. Додатки .....	18
5. Порядок проходження нормоконтролю.....	19
6. Підготовка ілюстративного матеріалу до захисту .....	20
7. Захист дипломної роботи .....	21
8. Правила оформлення кваліфікаційної магістерської роботи .....	24
8.1. Загальні вимоги .....	24
8.2. Нумерація .....	24
8.3. Заголовки.....	25
8.4. Перерахування.....	26
8.5. Ілюстрації.....	27
8.6. Таблиці .....	28
8.7. Формули та рівняння.....	30
8.8. Посилання .....	31
8.9. Список використаних джерел .....	31
8.10. Додатки.....	32
9. Рекомендована література.....	33
Додатки.....	34



НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації  
до підготовки дипломної роботи  
для студентів спеціальності  
292 "Міжнародні економічні відносини"  
другого (магістерського) рівня**

*Самостійне електронне текстове мережеве видання*

Укладач **Отенко** Ірина Павлівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 15 ЕВ. Обсяг 57 с.

---

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру  
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*